

**Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет
Кафедра педагогіки та освіти**

**ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Випуск 7

Маріуполь – 2019

ББК 74.04к2
УДК 371.014.5(477)(06)

Освітній менеджмент: теорія і практика : зб. наук. праць / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2019. 156 с.

Члени редколегії:

Задорожна-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Восвутко Н.Ю., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Мойсеєнко Р. М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Нетреба М. М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Тимофєєва І.Б. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Рецензенти:

Голюк О.А. – кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського.

Зайцева О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, Глухівський національний університет імені Олександра Довженка.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету іноземних мов
Маріупольського державного університету
(протокол № 4 від 20 листопада 2019 року)

© Колектив авторів, 2019
© Кафедра педагогіки та освіти МДУ, 2019

- імплементації. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 3 С. 43-53.
8. Маєвська О.М. Формування компетентності у молодших підлітків шляхом образотворчого мистецтва через інноваційні технології зарубіжних країн. *Web of Scholar*. 2018. № 2(20), Vol.4, February - С.48-56.
 9. Пашенко О. Професійне профільне навчання на базі закладів професійної освіти: доцільність, проблеми та перспективи. *Університет менеджменту освіти*. 2011. №1 - С. 1-10.
 10. Піщалковська М.К. Система роботи загальноосвітнього навчального Закладу з профільного навчання старшокласників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к-та пед. наук : 13.00.01. К., 2007. 26 с.
 11. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) "Про основні компетенції для навчання протягом усього життя" від 18 грудня 2006 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975.
 12. Фаннінгер Л.П. Особливості профільного навчання в основній школі Австрії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к-та пед. наук : 13.00.01. Тернопіль, 2008. 22 с.
 13. European Union. Key Competencies for Lifelong Learning. Recommendation of the European Parliament and to the Council of 18 December 2006 (2006/962/EC) *Official Journal of the European Union*. 2006. 30 December. P. I. 394/10 – I. 394/18. (in English).
 14. Patricia K. Kubow, Paul R. Fossum. Comparative education in the USA. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 4, С.19-29.
 15. Schriewer J. European Educational Systems: the Framework of Tradition, Systemic Expansion and Challenges for Restructing / Jurgen Schriewer, Francois Orivel, Elizabeth Sherman Swing. *Problems and Prospects of European Education*; Jurgen Schriewer (Editor). – Westport : Greenwood Publishing Group, Incorporated, 2000. – P. 1–20.
 16. Talalay J. System of pedagogical education in EU members countries: common and different features. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 3. С. 53-58.

УДК 373.3/.5.091.39

Нетребя М.М.,
Іпатова О.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Анотація. В статті розглянуті основні поняття, що пов'язані з темою дослідження. Зокрема, увага приділяється визначенням медіаосвіти, медіаграмотності, медіакультури. Подано погляди різних вчених на ці поняття, а також надаються тлумачення, що задекларовані у спеціальних міжнародних та національних документах. Автором узагальнено світовий та вітчизняний досвід впровадження та розвитку медіаосвіти у закладах загальної середньої освіти. Чільна увага приділяється саме стану української медіаосвіти в історичній площині та на сучасному етапі існування.

Ключові слова: інформаційна грамотність, ЗМК, заклад загальної середньої освіти, медіа, медіаграмотність, медіакультура, медіаосвіта, школа.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день медіаосвіта є напрямком в педагогіці та в суспільному житті, який динамічно розвивається. Однак не все суспільство ще розуміє актуальність та значущість цього явища у повсякденні.

Щодня кількість отриманої інформації зростає, а на зміну традиційним приходять новітні медіа та технології, що допомагають пришвидшити та збільшити інформаційний потік. Серед цієї інформації не завжди можна виокремити хибну, маніпулятивну. Тому кожній людині потрібно вміти грамотно працювати з повідомленнями.

Особливо важлива ця потреба для дітей шкільного віку. Діти не мають великого життєвого досвіду, вони більш схильні до наслідування. Тому дітей слід навчати правильно працювати з інформацією. Медіаграмотна людина має змогу сприймати, аналізувати та оцінювати отримані дані, а також створювати власні повідомлення. Саме на це й орієнтовані предмети з медіаграмотності, які запроваджуються у школах по всьому світу, в тому числі й в Україні. Щоб правильно організувати медіаосвіту в ЗЗСО, слід орієнтуватися в базових поняттях та знати основні етапи розвитку медіаосвітнього шкільного руху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті використані наукові розвідки зарубіжних та вітчизняних дослідників, які вивчали питання медіаосвіти. Базовою вітчизняною роботою, яка узагальнює питання медіаосвіти та медіаграмотності, є підручник «Медіаосвіта та медіаграмотність» (В.Ф.Іванов, О.В.Волошенюк, 2013). У ньому подані підходи до головних визначень, основні теорії медіаосвіти, наведені загальні відомості про різні види медіа та їх вплив на аудиторію.

У підручнику «Медіаграмотність», що розрахований на вчителів закладів загальної середньої освіти (С.Шейбе, Ф.Рогоу, 2014) подаються не тільки теоретичні основи медіаграмотності, але й наведені практичні рекомендації та кейси. Цікавим є підхід авторів, що пропонують не просто введення окремого курсу, але надають можливості для інтеграції медіаграмотності до предметів загальної підготовки.

Значний внесок в дослідження медіаосвіти зробив О.В.Федоров, який є автором багатьох статей та посібників. Зокрема, при підготовці статті використано його працю «Медиаобразование: история и теория» (О.В.Федоров, 2015), де охоплено головні поняття, місце та роль медіаосвіти в суспільстві, детально розглядаються історичні етапи розвитку, проблеми медіакомпетентності аудиторії та наведено методику проведення медіаосвітніх занять.

Питаннями впровадження медіаосвіти в школах та вищих навчальних закладах займається й дослідниця І.В.Челишева в монографії «Методика и технология медиаобразования в школе и вузе» (І.В.Челишева, 2009). Авторка не тільки розглядає теоретичні питання медіаосвіти, а й надає форми, методи та завдання для здійснення медіаосвіти в навчальних закладах.

Інтерес представляє збірник статей П'ятої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи» (В.Ф.Іванов, О.В.Волошенюк, 2017). В збірці наведені статті учасників конференції, в яких розглядаються теоретичні засади медіаосвіти та практичні розробки стосовно запровадження медіаосвіти в дошкільних закладах та школах.

Мета статті. Узагальнити погляди на базові поняття медіаосвіти та

розглянути світовий та український досвід розвитку медіаосвіти в історичній площині та на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу досліджень. Медіаосвіта є важливою складовою всієї інформаційної безпеки держави. Саме тому у 2010 році в Україні розроблено та схвалено Президією Національної академії педагогічних наук Концепцію впровадження медіаосвіти. В документі подано таке тлумачення медіаосвіти: це частина освітнього процесу, що спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні, так і новітні, з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Під традиційними медіа маються на увазі преса, кіно, радіо та телебачення, а новітніми називаються інтернет-ресурси, соціальні мережі, мобільні додатки тощо [4].

Дослідник питань медіаосвіти О.В.Федоров зазначає, що даний термін позначає процес освіти та розвитку особистості за допомогою ЗМК, тобто, медіа, з метою формування культури спілкування з медіа, творчих здібностей, критичного мислення, можливості аналізувати та інтерпретувати тексти ЗМІ [9, с. 8].

О.А.Бондаренко зазначає, що термін «медіаосвіта» й досі викликає дискусії. Для представників медіа – це навчання професійній майстерності, тобто, вони ототожнюють медіаосвіту та журналістську освіту. Однак для педагогів, які й почали застосовувати цей термін вперше, медіаосвіта є використанням ЗМІ як матеріалу для аналізу і засвоєння змісту. На перший план виходять функції формування та розвитку. Медіаосвіта стає засобом формування інформаційної культури, критичного мислення, вміння працювати з інформацією. Головне завдання медіаосвіти полягає в формуванні загальних інформаційних вмінь, культури взаємодії з інформацією, етики та естетики спілкування у світі масових комунікацій [1].

Дослідник О. Федоров на основі соціологічних опитувань виокремив низку цілей, що переслідує медіаосвіта. Серед цілей науковець наводить наступні:

- розвиток здібностей аудиторії до критичного мислення;
- розвиток здатності сприймати, оцінювати, розуміти та аналізувати медіатексти;
- навчання розумінню змістів та підтекстів політичного, економічного, соціального, культурного спрямування;
- навчання декодування та інтерпретації медіаповідомлень;
- розвиток комунікативних здібностей, надання можливості творчо проявляти себе через медіатексти, створювати медіапродукти [9, с. 34].

Згідно з Концепцією впровадження медіаосвіти, її мета наступна: формувати медіакультуру особистості у значущому для неї середовищі. Завдання медіаосвіти Концепція формулює наступні:

- Формування медіаінформаційної грамотності, яка є комплексом знань і умінь, що надає можливість обирати та користуватися медіа безпечно, розуміти контент, захищати себе від впливу вразливої інформації.

– Вироблення медіаіміунітету, що надає людині можливість протистояти агресивному середовищу медіа, деструктивним впливам ЗМІ.

– Здатність критично мислити. В цьому випадку медіапродукти споживаються свідомо, а орієнтування у медійному просторі є ефективним. Людина не тільки отримує інформацію, вона її критично тлумачить, тим самим може протистояти маніпуляціям, пропаганді, агресії.

– Виробляє здібності до медіаторчості для правильного і компетентного самовираження особи і реалізації її планів та завдань.

Концепція виділяє також і головні принципи медіаосвіти, які зводяться до наступного:

1. Особистий підхід. В основі медіаосвіти лежать потреби учнів, беруться до уваги їх вік, індивідуальні, соціально-психологічні особливості, вподобання, а також рівень медіакультури.

2. Оновлення змісту медіаосвіти. Це потрібно, оскільки постійно розвиваються технології, змінюється система медіа, рівень медіакультури всього суспільства.

3. Орієнтація на розвиток технологій. В основі медіаосвіти лежать інформаційно-комунікаційні досягнення, які можуть використовуватися в роботі. Обов'язково враховуються й новітні медіа.

4. Морально-етичні цінності виходять на перший план. Медіаосвіта покликана захищати суспільну мораль, гідність людини, протистояти жорстокості. Вона має стверджувати цінності людства.

5. Шана традиціям. Медіаосвіта має базуватися на національних традиціях, враховувати етноспецифіку, розвивати національну культуру.

6. Патріотизм. Медіаосвіта формує і закріплює національну ідентичність, сприяє об'єднанню суспільства, формуванню міцної громадянської позиції.

7. Громадянська спрямованість. Коли медіаосвіта набуває рис руху, вона допомагає формувати в країні громадянське суспільство. Медіаграмотність громадян є важливою складовою політичної культури суспільства.

8. Естетична наснаженість. Медіаосвіта активно використовує мистецькі досягнення, враховує культурний потенціал. А при викладанні робиться акцент на творче сприймання, створення власних медіапродуктів [4].

У Міжнародній енциклопедії соціальних та поведінкових наук (International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences) зазначено, що медіаосвіта, а також вивчення медіа, що є різними категоріями, спрямовані на досягнення цілей медіаграмотності. Медіаосвіта та вивчення медіа є тісно пов'язаними явищами. Виходячи з цього трактування, з медіаосвітою тісно пов'язаний ще один термін – медіаграмотність. Ця ж енциклопедія подає таке визначення поняття – це інтелектуальна взаємодія як з боку користувача, так і з боку тих, хто створює медіаінформацію. Людина, що є медіаграмотною, може декодувати, оцінювати, аналізувати носії інформації [12].

Українські дослідники, що є авторами праці «Медіаосвіта та медіаграмотність», зазначають, що медіаграмотність є результатом медіаосвіти. А сама медіаграмотність – це сукупність мотивів, умінь, знань, які сприяють критичному аналізу, добиранню, оцінюванню, створенню,

передаванню медійних текстів в різних формах подачі, жанрах [6, с. 10].

В свою чергу медіаграмотність є складовою медіакультури. Концепція впровадження медіаосвіти надає наступне тлумачення терміну медіакультура. Це є культура сприйняття і виробництва окремими соціальними групами та всім соціумом загалом сукупності інформаційних засобів, технологій збирання, виробництва, оброблення та передавання інформації. Якщо брати не суспільний, а особистий рівень, то для кожного медіакультурою є здатність особи правильно та ефективно взаємодіяти з медіа, виробляти адекватну поведінку в інформаційному середовищі. Медіакультура супроводжує медіаосвіту на всіх етапах розвитку.

Дослідниця І.В.Челишева розглядає медіакультуру як сукупність матеріальних та інтелектуальних цінностей в галузі медіа, а також історично визначену систему їх відтворення та функціонування у суспільстві [10, с. 12]. Продуктом медіакультури вона називає медіатекст. Він являє собою повідомлення, яке містить певну інформацію. Це повідомлення може бути викладене у будь-якому вигляді та жанрі. Медіатекст – це не тільки друковане повідомлення, але й відео, аудіозапис, кліп, фільм, допис в Інтернеті тощо. Для створення медіатекстів використовується медіамова. Ця мова може бути вербальною, образною. Медіамова представляє собою сукупність засобів виразності, які використовуються при створенні текстів медіа.

До складу медіакультури входять поняття медіаобізнаності, медіакомпетентності та вищезазначеної медіаграмотності. Медіаобізнаність передбачає засвоєння знань про ЗМК, історію та функціонування, розуміння користі та шкоди медіа для людини, а також уміння реагувати на деструктивні впливи інформації.

Медіакомпетентність забезпечує розуміння різних контекстів функціонування медіа, а саме соціокультурного, політичного, економічного. Медіакомпетентність виступає свідком того, що особа може бути носієм медіацінностей, стандартів, виконувати ефективну взаємодію з медіапростором.

Організацією ЮНЕСКО розроблена спеціальна стратегія, що поєднує в собі основи медіаграмотності та інформаційної грамотності. Традиційно медіаграмотність та інформаційна грамотність розглядаються окремо. Однак стратегія ЮНЕСКО побудована саме на поєднанні цих понять. Це поєднання дало поняття медіаінформаційної грамотності, в яке увійшли знання та навички, що важливі та необхідні на сьогодні кожному. Медіаінформаційна грамотність бере до уваги не тільки традиційні та новітні медіа, але й таких постачальників інформації як бібліотеки, архіви. Вона визначає провідне місце інформації та медіа у буденному житті кожної людини.

Медіаінформаційна грамотність дозволяє отримувати доступ до інформації, допомагає правильно шукати та оцінювати отримані відомості, роз'яснює права людини в офлайн та в онлайн, визначає етичні проблеми, що пов'язані з доступом та використанням інформації.

Розуміючи важливість медіаінформаційної грамотності, ЮНЕСКО підтримує розвиток в цій галузі. Для цього відкриваються безкоштовні курси для самостійного вивчення основ медіаграмотності онлайн. Також проводяться

дослідження через Глобальний альянс партнерства та мережу університетів медіаінформаційної грамотності [11].

О.В.Федоров, спираючись на дослідження та думки зарубіжних вчених останніх років, заміняє термін медіаграмотність на медіакомпетентність. Він зазначає, що те, що в минулих дослідженнях він називав медіаграмотністю з урахуванням нових досліджень має називатися медіакомпетентністю, яка передає сутність вмінь особи користуватися, аналізувати, оцінювати та передавати медіатексти в різних формах, видах та жанрах [9, с. 332]. Розвиток медіакомпетентності кожної особи ґрунтується на досвіді, здатності до самостійної освіти.

Сучасний вплив медіа на людину може бути не тільки позитивним, але часто є деструктивним, негативним. Саме тому актуальним стає питання медіаінформаційної безпеки. Безпека людини в галузі медіа прямим чином залежить від того, як здійснюються запобіжні заходи в інформаційній сфері в державі. Також на рівень безпеки впливає здатність самої людини чинити опір негативним впливам медіа.

Що ж являє собою деструктивний медіавплив? Це вплив контенту з особливим забарвленням – психологічно руйнівного, небезпечного, такого, що може завдати шкоди розвитку та психологічному станові людини, особливо це стосується дітей.

Кожен з термінів нерозривно пов'язаний із засобами масової інформації та засобами масової комунікації. Ці поняття відрізняються одне від одного. Відповідно до словника журналістських термінів, засобами масової інформації є розгалужена система установ та організацій, що пов'язані з періодичними, інтернет-виданням, телебаченням, радіомовленням, інформаційними агентствами тощо. Ці установи публічно здійснюють інформування та порушують актуальні проблеми суспільства, стверджують загальні людські цінності.

Засоби масової комунікації у словнику мають три значення:

1. Сукупність засобів (технічних або ні), які забезпечують процес спілкування та обміну інформацією.

2. Носії інформації та засоби для її передавання.

3. Те саме, що й мас-медіа, тобто, преса, телебачення, радіо, Інтернет [8, с. 41].

ЗМІ є для кожної людини вже не тільки джерелом отримання актуальної подієвої інформації, вони здатні формувати погляди, впливати на громадську думку. Не є виключенням і школярі, особливо підліткового віку, на яких вплив інтернет-медіа є досить суттєвим, оскільки без гаджетів не можливо уявити сучасного підлітка. Новітні технології активно розвинулися завдяки глобалізаційним процесам. Тому, ще з 1960-х років зарубіжними науковцями почав формуватися термін «медіаосвіта». Вона має допомагати дітям орієнтуватися в медійному світі, навчити розпізнавати інформацію, декодувати та аналізувати її.

Одними з перших в навчальні плани курс медіаосвіти почали вводити заклади Австралії, Канади, Великобританії, а також інших країн Європи.

Стрімкий розвиток медіаосвіти в Європі пов'язаний з розширенням сфери впливу медіа Америки, від якого намагалися вберегти та навчити протистояти європейську молодь педагоги.

Однак ще до формування терміну медіаосвіти та до введення курсу до навчальних програм лідером цього освітнього напрямку стала Франція. Саме в цій країні народився кінематограф, і тут ще у 1915 році було прийнято рішення застосовувати здобутки кінематографа в навчанні. Освітні кіноклуби стали з'являтися в Парижі з 1920-х років. Ще в 1949 році на педагогічній конференції було виділено головні напрямки у медіаосвіті. Цими принципами та напрямками керуються й досі. Наголошувалося на розвиткові індустрії кіно, фаховій підготовці педагогів, формуванні матеріальної бази для навчання в освітніх закладах.

У Франції створюються спеціальні підрозділи для архівування, узагальнення та зберігання напрацьованого матеріалу, що може бути використаний в навчальних цілях. При міністерстві освіти функціонує Центр педагогічної документації, відгалуження якого обмінюються науковими та практичними педагогічними напрацюваннями у сфері медіаосвіти. А в спеціальному Національному аудіовізуальному інституті, який працює ще з 1970-х років, зберігаються записи на аудіо- та відеоносіях, які можуть використовуватися в процесі навчання. Ця колекція записів є найбільшою в Європі.

Британський досвід медіаосвіти також представляє інтерес для розгляду. Серед організацій, що пов'язані з медіаосвітою, виділяють кіноінститут, що функціонує з 1933 року. Медіаосвітній рух був потрібний, щоб виробити у дітей імунітет проти негативного впливу медіа. В межах Британського кіноінституту існують відділи, що займаються проведенням навчальних семінарів, тренінгових програм, курсів для освітян. Також фахівці закладу здійснюють наукові дослідження та видають літературу. Подібним займається й The English and Media Centre, що існує з 1975. А з кінця 1980-х років медіаосвіта увійшла до навчальних програм Великобританії.

В Британії немає єдиного напрямку, в якому б рухалися всі фахівці медіаосвіти. Є декілька напрямків як в наукових дослідженнях, так і в практичній реалізації медіаосвіти. Серед фахівців виділяють Л. Мастермана, що тривалий час був радником ЮНЕСКО з медіаосвітніх питань. А у 1970-х роках він, викладаючи в університеті, розробив курс з вивчення телебачення.

У 1991 році під керівництвом Дж. Баукера видано першу шкільну навчальну програму з медіаосвіти. Призначалася вона для учнів середньої школи. У 1996 році у Саутгемптонському університеті відкрито Центр медіаосвіти, що очолив Е. Харт [7, с. 88].

Інші європейські країни також на національному рівні створюють центри та служби, що відповідають медіаосвітнім цілям. Наприклад, у Бельгії також у 1970-х роках засновано служби аудіовізуальних засобів, які використовуються з освітньою метою. Саме 1960-1970-ті роки стали періодом підйому медіаосвітнього руху в Європі. Це пов'язують з укоріненням в суспільстві таких на той час нових медіа, як телебачення, кіно, радіо. [3, с. 81] В Німеччині,

яка ще за часів фашизму була прикладом хибного, пропагандистського використання медіа, вийшла у лідери з медіаосвітнього руху Європи. У Норвегії у 1977 році курс медіаосвіти було офіційно введено до планів шкільного викладання. В Ірландії медіацентр створено ще в кінці 1960-х років. У цей період медіаосвіта стала входити до списку обов'язкових до вивчення предметів у школах.

У Канаді медіаосвіта викладається не окремим коротким курсом, а протягом всіх років навчання в середній школі. Канаду називають одним зі світових лідерів медіаосвіти. Для обміну досвідом тут створені спільноти викладачів предметів з медіаграмотності.

На всіх етапах розвитку медіаосвіти в світі чільне місце посідає ЮНЕСКО. Медіаінформаційна грамотність є одним з провідних напрямків діяльності організації. В діяльності ЮНЕСКО виділяють 4 стадії .

1. Грюнвальдська декларація, що прийнята у 1982 році. Декларація виокремлювала галузь медіаграмотності. Цим було привернуто світову увагу до впливу ЗМК на освітній процес.

2. Тулузька конференція, яка пройшла у 1990 році. Завдяки роботі конференції відбулася систематизація поняття медіаграмотності.

3. Віденська конференція, що проводилась у 1999 році. В ході конференції відбулося переосмислення поглядів на медіаосвіту в контексті технологічного розвитку, переходу до нової комунікаційної ери.

4. Семінар в Севільї у 2002 році. Виокремлено напрямки діяльності ЮНЕСКО в межах медіаосвіти: навчання; дослідження; налагодження зв'язків між ЗМІ, школами, державними установами; співпраця ЗМІ з громадським сектором [6, с. 7].

20 листопада 2012 року Європейський парламент ухвалив резолюцію «Про захист дітей у цифровому світі». Ця резолюція спрямована на подальше підвищення медіаграмотності саме серед дітей, а також має на меті розробку низки заходів по захисту дітей від шкідливого впливу контенту мережі Інтернет. Резолюція охоплює три проблеми: трансформацію медіаосвіти в умовах новітніх медіа, цифрове громадянство, а також безпеку дітей і їх захист від шкідливого контенту. Подібний досвід є й в Україні, де з 2012 року працює Міжвідомча група, яка розробляє та впроваджує систему позначок для захисту неповнолітніх від шкідливого контенту [2].

Якщо казати про Україну та реалізацію в державі медіаосвітнього руху, то зрушення в цьому напрямку почали відбуватися лише в роки незалежності. До 1991 року особливих національних ідей не було, всі дії відбувалися в межах загальної радянської ідеології.

За часів незалежності України в державі почали формуватися осередки медіаосвіти на базі вищих навчальних закладів, в яких здійснюється підготовка журналістських кадрів. Чільне місце в цьому відіграв Інститут екології масової комунікації, який було відкрито у Львові у 1999 році. Вже тоді Б. Потятинник, що керував Інститутом, встановив зв'язки з американськими фондами та асоціаціями для реалізації медіаосвітніх цілей. У 2002 році результатом таких активних дій стала міжнародна конференція «Медіаосвіта як частина освіти

громадянина». А в одній з львівських шкіл була запроваджена факультативна програма з медіаосвіти в Україні, яка була розрахована на учнів старших класів – з 7 по 11 [5, с. 169].

Ключовим моментом в історії розвитку медіаосвітнього руху була розробка вищезгаданої Концепції впровадження медіаосвіти в Україні. Документ прийнято у 2010 році. А у 2011 році міністерським наказом було започатковано проведення експерименту з впровадження медіаосвіти у навчальний процес загальноосвітніх закладів. Під дію експерименту потрапили 82 школи Києва, восьми регіонів України і Криму [5, с. 169].

У 2016 році Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні було оновлено. В документі зазначається, що головною метою Концепції є допомога у формуванні системи медіаосвіти в державі. А сама медіаосвіта має стати підґрунтям для безпеки країни. Документ подає визначення головних термінів, окреслює мету та завдання медіаосвіти, її принципи, форми, основні етапи реалізації. Також визначаються пріоритетні напрямки розвитку медіаосвіти в Україні, серед яких наступні:

- Створення системи шкільної медіаосвіти. Саме шкільна медіаосвіта є базою для подальшої освіти в цьому напрямку протягом життя.

- Координація шкільної медіаосвіти з освітою дітей дошкільного віку, позашкільною освітою, медіаосвітою в професійних навчальних закладах та вишах.

- Розробка стандартів медіаграмотності для вчителів, підвищення рівня їх медіакомпетентності.

- Налагодження співпраці з вищими навчальними закладами, що готують фахівців у сфері медіа.

- Налагодження продуктивного суспільного діалогу з громадськістю з питань медіаосвіти [4].

Концепція впровадження медіаосвіти в Україні реалізовуватиметься до 2025 року. Суттєву роль у розвитку медіаосвітнього руху відіграє Академія української преси, яка регулярно проводить тренінги та семінари з підготовки вчителів шкіл, видає посібники та іншу літературу. Президент АУП В. Іванов наголошує на актуальності медіаосвіти для школярів. Він зазначає, що медіаосвіту треба інтегрувати в усі навчальні предмети шкільної програми. Серед проблем медіаосвіти в Україні називають відсутність кадрів, а також відсутність подібних предметів у навчальних програмах багатьох шкіл.

Висновки. Медіа можуть впливати на людину як позитивно, так і негативно. Такі якості медіа як широке охоплення аудиторії, інформативність, масовість, здатність оперативно реагувати на події, а також функції інформування, виховання, вирішення проблем здійснюють позитивний вплив. Але є й негативний вплив, який проявляється через маніпуляції, трансляцію хибних цінностей, жорстокість тощо. Саме тому головним завданням медіаосвіти є навчання підростаючого покоління комфортному існуванню в сучасних інформаційних умовах. Діти мають навчитися сприймати правильно різну інформацію, розуміти її і виокремлювати правдиву та якісну від хибної.

Перспективи подальших досліджень. В межах даного дослідження можна розглядати не тільки теоретичні засади запровадження медіаосвіти в закладах загальної середньої освіти, але й організаційно-методичні умови впровадження медіаосвіти в навчальний процес. Також перспективою дослідження є побудова механізму практичної реалізації медіаосвітніх заходів в закладах загальної середньої освіти.

Література

1. Бондаренко Е. А. Технологии медиаобразования в современной школе. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2013. № 3. С. 8–13.
2. Європарламент ухвалив резолюцію «Про захист дітей у цифровому світі». *Інформаційно-ресурсний центр «Дитинство без насильства»: веб-сторінка*. URL: <https://rescentre.org.ua/novyny/ievroparlament-ukhvaliv-rezoliutsiiu-pro-zakhist-ditei-u-tsifrovomu-sviti> (дата звернення: 15.06.2019).
3. Іщенко А. Ю. Сучасна медіа-освіта: впровадження в Україні та міжнародний досвід. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 4(29). С. 80–84.
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). *Media Sapiens* : веб-сторінка. URL: https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontsepsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/ (дата звернення: 16.06.2019).
5. Коропатник М. Медіаосвіта в Україні: історія і сьогодення. *Сіверянський літопис*. 2016. № 3(129). С. 159–174.
6. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси. 2013. 352 с.
7. Михалева Г. В. Британские эксперты медиаобразования. *Интеграция медиаобразования в условиях современной школы* : сб. науч. трудов III Всероссийской заочной научно-практической конференции с международным участием. Москва : Изд-во МОО «Информация для всех». 2016. С. 86–89.
8. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / за заг. ред. Ю. М. Бдзілі. Ужгород : ВАТ Видавництво «Закарпаття». 2007. 224 с.
9. Федоров А. В. Медиаобразование: история и теория : учебное пособие для вузов. Москва : МОО «Информация для всех», 2015. 450 с.
10. Чельшева И. В. Методика и технология медиаобразования в школе и вузе / ред. А. В. Федорова. Таганрог : Изд. центр Таганрог. гос. пед. ин-та. 2009. 320 с.
11. Media and Information Literacy. *UNESCO* : веб-сторінка. URL: <https://en.unesco.org/themes/media-and-information-literacy> (дата звернення: 14.06.2019).
12. Media Literacy. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* : веб-сторінка. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B0080430767043540> (дата звернення: 14.06.2019).

УДК 373.3/.5.014.6

Нетребя М.М.,
Ніколаєва О.В.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті розкрито теоретико-методологічний аспект використання моніторингу якості освіти. Розглянуто різні підходи вітчизняних та зарубіжних науковців до визначення понять «якість освіти», «моніторинг якості освіти» «педагогічний моніторинг», «освітній моніторинг». Розкрито доцільність використання моніторингу для визначення